

V. ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ. СТИЛІСТИЧНІ ТА КОНТЕКСТУАЛЬНІ ВИЯВИ ЛЕКСИЧНИХ І ГРАМАТИЧНИХ ОДИНИЦЬ

Ольга Білик
(Івано-Франківськ)

УДК 811.111: 81'42

ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Дослідженню політичний дискурс як вид інституційного спілкування. Розглянуто конститутивні ознаки і функції політичного дискурсу. Проаналізовано основні підходи до визначення і вивчення політичної комунікації, а саме: дискурсивний підхід, тобто вивчення кожного конкретного тексту в контексті політичної ситуації, через його співвідношення з іншими текстами, з урахуванням цільових установок, політичних поглядів і особистих якостей автора, а також ролі, яку відіграє цей текст у системі політичних текстів чи у політичному житті країни; когнітивний підхід, який характеризується моделюванням когнітивної бази дискурсу, і за якого політична комунікація аналізується як ментальний феномен; когнітивно-дискурсивний підхід, який спрямований на вивчення мовних явищ з позиції виконання мовою двох її головних функцій – когнітивної і комунікативної, тобто досліджуються ментальні і комунікативні процеси політичного дискурсу, аналізуються лінгвістичні й екстралінгвістичні особливості його утворення і функціонування.

Ключові слова: інституційний дискурс, політичний дискурс, когнітивний підхід, дискурсивний підхід, когнітивно-дискурсивна парадигма.

Постановка наукової проблеми. Політична лінгвістика стала однією з найбільш досліджуваних галузей сучасної лінгвістики, що зумовлено великим впливом політики на життя суспільства. Виступи, дебати, інтерв'ю, коментарі, поведінка політичних діячів активно досліджуються як політологами, так і лінгвістами. Будучи наукою, що виникла на перетині інших дисциплін (лінгвістики, політології, соціології, психології, етнографії, культурології та ін.), політична лінгвістика характеризується такими ознаками сучасного мовознавства, як антропоцентризм, експансіонізм, функціоналізм, експланаторність [13, с. 7].

Метою даної розвідки є аналіз підходів до вивчення політичного дискурсу, опис його системотвірних ознак та основних функцій, визначення парадигми дослідження політичної комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Політичний дискурс як різновид дискурсу не має уніфікованого визначення у лінгвістиці, проте дослідники політичної лінгвістики розглядають його як вид інституційного спілкування (В.З. Дем'янков, В.І. Карасик, К.С. Серажим, А.П. Чудінов, О.Й. Шейгал, О.А. Філінський, О.Л. Михальова, Т. Ван Дайк, Р. Водак, П. Чілтон) і вживають як синонім політичної комунікації.

Інституційний дискурс – це спілкування, обмежене рамками статусно-рольових відносин. Системотвірними ознаками інституційного дискурсу є мета й учасники комунікації. Специфіка інституційного дискурсу розкривається в типі інституту, який відображається в основному концепті цього інституту (для політичного дискурсу – влада), пов'язаний з певними функціями людей, суспільними ритуалами і стереотипами поведінки, а також текстами, які утворюються в межах цього інституту [5].

Існують вузький і широкий підходи до розуміння політичного дискурсу, чи політичної комунікації. За вузького розуміння політичний дискурс обмежується інституційними формами спілкування і розуміється як клас жанрів, визначений соціальною сферою, а саме – політикою. Так, на думку Т. ван Дайка [18], політичною вважається тільки та комунікація, яка відбувається між політиками у політичному інституті (уряді, парламенті, політичній партії тощо), а неофіційна розмова політика з друзями не є політичним дискурсом. Отже, висловлювання належить до політичного дискурсу, якщо воно утворене мовцем-політиком і супроводжує політичний акт у політичному інституті.

За такого підходу враховується тільки один учасник інституційного спілкування – агент, а основними учасниками інституційного дискурсу є як представники соціального інституту (агенти), так і люди, які до них звертаються (клієнти) [5]. Тому логічним видається опиратися на широке розуміння політичного дискурсу, яке зустрічаємо в дослідженнях О.Й. Шейгал. Послугуючись визначенням політики як структури, що складається з двох рівнів – інституційного й особистого [4], дослідниця вважає, що розмова про політику за межами інституту теж відіграє важливу роль у формуванні політичної свідомості, в утворенні політичної думки і може вплинути на розвиток політичного процесу [14]. Тому політична комунікація включає будь-які мовленнєві утворення, суб'єкт, адресат чи зміст яких належать до сфери політики, а саме: 1) усі форми комунікації між політиками чи політичними особами задля досягнення певної мети; 2) комунікацію, адресовану політичним діячам людьми, які не є політиками, наприклад, виборцями чи журналістами; 3) комунікацію про цих політичних осіб і їхню діяльність у новинах, газетних чи журнальних статтях та інших видах медійного обговорення політики [20, с. 4]. Крім того, деякі дослідники політичного дискурсу під політичною комунікацією розуміють не тільки усний чи письмовий дискурс, але й паралінгвістичні складові (наприклад, мова тіла, одяг, зачіска), тобто ті елементи комунікації, які можуть бути складовими політичного іміджу [19; 20].

Основними критеріями кваліфікації дискурсу як політичного є його мета і зміст [17, с. 11]. Метою політичного дискурсу є боротьба за владу [5;13;14], а зміст відображається в обговоренні трьох основних питань: 1) розподіл суспільних ресурсів (доходів); 2) розподіл офіційної влади (хто буде приймати законодавчі, виконавчі і судові рішення); 3) прийняття офіційних санкцій (за що держава винагороджує і за що карає) [17, с. 14].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Дослідження політичної комунікації неможливе без врахування її ознак. Характерними ознаками політичного дискурсу є інституційність (набір типових для даної сфери ситуацій спілкування, моделей поведінки, інтенцій, мовних стратегій і обмежена тематика спілкування), інформативність, змістова невизначеність, фантомність (багато знаків політичної мови не мають реального денотата), фідеїстичність (іраціональність, опора на підсвідоме), езотеричність (справжній зміст багатьох політичних висловлювань зрозумілий тільки вибраним), фактор мас-медіа, дистанційність, театральність, оцінність, агресивність, ефективність, тобто здатність переконувати і спонукати до дій, відстоювання точки зору [14; 2].

Серед інституційних характеристик політичного дискурсу є його функції. Виходячи з класифікації функцій мови, запропонованої Р. Якобсоном [15], основною мовною функцією політичного дискурсу вважається регулятивна (конативна, апелятивна) [8, 10, 12, 13, 14.]. Регулятивна функція є функцією впливу на адресата, у випадку з політичним дискурсом – це емоційний вплив на громадян, формування у їхній свідомості відповідної політичної картини світу з метою отримання влади.

У порівнянні з іншими видами дискурсу функціональна специфіка політичного дискурсу проявляється в його основній функції – боротьбі за владу – для здійснення якої використовуються всі основні функції мови (комунікативна, регулятивна, емотивна, фатична, метамовна, естетична) [13]. З огляду на мету політичної комунікації основною її функцією є використання мови як інструменту у боротьбі за владу, її отримання й управління суспільством. У зв'язку з цим О.Й. Шейгал виділяє інструментальну функцію, в межах якої називає інші функції, які конкретніше і детальніше відображають мету політичної комунікації: функції соціального контролю (маніпулятивна), легітимізації влади, відтворення влади, орієнтації, соціальної солідарності і диференціації, агональну і акціональну функції [14]. Актуальними також є функції розповсюдження інформації (information dissemination), встановлення повістки дня (agenda setting), проекція в майбутнє і минуле (projection to future and past) [19], магічна і креативна функції [10].

Важливим є питання парадигми, у якій проводиться дослідження політичної комунікації. Серед основних підходів до дослідження політичного дискурсу О.Й. Шейгал виділяє: 1) системний підхід – комунікація розглядається з позицій взаємодії елементів системи і пов'язана з поняттям соціального контролю; 2) лінгвістичний підхід – мова розглядається як

засiб соцiального контролю i обмеження доступу до полiтичних iнститутiв i процесiв; 3) символiчний пiдхiд – аналiз процесiв утворення i розповсюдження символiв; 4) функцiональний пiдхiд – дослiдження ролi комунiкацiї у полiтичнiй системi; 5) органiзацiйний пiдхiд – аналiз полiтичної комунiкацiї концентрується на iнформацiйних потоках i факторах, якi обмежують цi потоки i диференцiюють доступи до iнформацiї; 6) екологiчний пiдхiд – дослiдження полiтичної комунiкацiї з позицiї впливу на неї полiтичної системи [14, с. 15-17].

У межах лiнгвiстичного напрямку дослiдження полiтичної комунiкацiї видiляють дескриптивний i критичний пiдходи. Критичний пiдхiд спрямований на критичне вивчення мовних засобiв представлення соцiальної нерiвностi, використання мови як засобу влади й соцiального контролю, як знаряддя боротьби iдеологiй. Увагу авторiв особливо цiкавлять факти зловживання владою в рiзних сферах суспiльного життя. У фокусi критичного дискурс-аналiзу (CDA – Critical Discourse Analysis) дискурс постає як форма соцiальної практики з орієнтацiєю на соцiальнi проблеми [6;16]. Вивчається не мова чи використання мови як такої, а лiнгвiстичний характер соцiальних i культурних процесiв i структур.

На вiдмiну від критичного дискурс-аналiзу, в рамках дескриптивного пiдходу переважає прагнення описати й пояснити феномени, уникаючи при цьому власної iдеологiчної оцiнки, що пов'язане не з вiдсутнiстю полiтичних поглядiв чи переконань, а з уявленням про критерiї наукової об'єктивностi дослiдження [1;13]. Одним з аспектiв дескриптивного дослiдження є вивчення мовної поведiнки полiтикiв (мовних засобiв, риторичних прийомiв, манiпулятивних стратегiй). Другий напрям дескриптивного аналiзу пов'язаний не тiльки з лiнгвiстикою, але й з полiтологiєю, i вивчає змiстову сторону полiтичних текстiв.

На думку В.З. Дем'янкова, полiтичний дискурс не можна розглядати, обмежуючись тiльки мовними моментами. Розумiння полiтичного дискурсу вимагає знання фону, очiкувань автора й аудиторiї, прихованих мотивiв, сюжетних схем, улюблених логiчних переходiв, характерних для конкретної епохи. Дослiдник вважає, що полiтичний дискурс можна розглядати з трьох позицiй: 1) фiлологiчної – як будь-який текст, але з урахуванням його полiтичного фону (полiтичних й iдеологiчних концепцiй); 2) соцiопсихолiнгвiстичної – для виявлення ефективностi полiтичної мети комунiкантiв; 3) iндивiдуально-герменевтичної – для виявлення особистих задумiв автора чи iнтерпретатора дискурсу за певних обставин. Такi пiдходи пояснюють, чому дослiдження полiтичного дискурсу лежить на перетинi рiзних дисциплiн i пов'язане з аналiзом форми, завдань i змiсту дискурсу, який виникає у полiтичних ситуацiях [2].

Для ефективного дослiдження полiтичного тексту важливим є дискурсивний пiдхiд, тобто вивчення кожного конкретного тексту в контекстi полiтичної ситуацiї, через його спiввiдношення з iншими текстами, з урахуванням цiльових установок, полiтичних поглядiв й особистих якостей автора, а також ролi, яку вiдiграє цей текст у системi полiтичних текстiв чи у полiтичному життi краiни. Основними дискурсивними характеристиками полiтичної комунiкацiї є авторство полiтичного тексту, адресованiсть полiтичного тексту, стратегiя i тактика в полiтичнiй комунiкацiї, полiтичний наратив [13].

У полiтичнiй комунiкацiї тексти за параметром авторства подiляються на власне авторськi тексти, тексти без формального автора i тексти зi змiщеним авторством. Адресованiсть полiтичного тексту проявляється у наявностi трьох адресатiв – полiтичнi одностороннi, полiтичнi опоненти i населення. За кiлькiсним критерiєм розрiзняють iндивiдуальний, груповий i масовий адресати [там само]. На вiдмiну від iнших видiв iнституцiйного спiлкування, адресат полiтичної комунiкацiї масовий, рiдше груповий чи iндивiдуальний [14]. Для спiлкування з масовим адресатом використовують ритуальнi жанри (iнавгурацiйне звернення, радiозвернення), орієнтацiйнi жанри (доповiдi, укази) i агональнi жанри (лозунг, рекламна промова). Звернення, листiвки, виступи на мiтингах орієнтованi на групового адресата. Кiлькiсть текстiв з iндивiдуальним адресатом, у порiвняннi з масовим i груповим, найменша (телеграми i листи громадян полiтикам, звернення громадян зi скаргами) [13,14].

Вплив на емоцiйну, вольову й iнтелектуальну сферу адресата здiйснюється з допомогою мовленнєвих тактик i стратегiй. У лiнгвiстичнiй лiтературi, присвяченiй полiтичному дискурсу, стратегiю розумiють як планування мовленнєвої дiяльностi [13], визначену спрямованiсть мовленнєвої поведiнки у певнiй ситуацiї для досягнення мети комунiкацiї, а тактику – як

конкретний спосіб реалізації стратегії, тобто вибір принципів, способів, прийомів, які забезпечать досягнення успіху в межах певної стратегії [8, с. 19]. І.Є. Фролова дає детальний опис поняття стратегії з позицій дискурсології як комунікативно-соціальної єдності чинників свідомості, мислення, мови і мовлення, що включає комунікативний намір мовця і мовну об'єктивацію цього наміру [11, с. 85]. Дослідники політичного дискурсу виділяють різні стратегії на основі комунікативної мети та особливостей комунікативної ситуації, а саме: стратегія пониження, стратегія підвищення, стратегія театральності [7]; стратегії саморепрезентації, дискредитації, нападу, самозахисту, формування емоційного настрою адресата, а також інформаційно-інтерпретаційна, аргументативна, агітаційна і маніпулятивна стратегії [8]; стратегія завуальовування, містифікації й анонімності [14]. У політичній лінгвістиці не існує чітких правил для виділення стратегій і тактик, але підґрунтям для цього є мета, сформована політичним життям, тому стратегії політичного дискурсу, орієнтовані на зміну політичних поглядів адресата, його відношення до політичних ситуацій, подій, людей.

У боротьбі за владу політики чи автори політичних текстів уважно вибирають стратегії і тактики реалізації жанрових форм. Мовленнєві стратегії не тільки реалізують мовні жанри, але й формують їх індивідуальність і неповторність [12]. Сукупність політичних текстів різних жанрів, сконцентрованих навколо політичної ситуації, утворюють політичний наратив [13]. Прикладом політичного наративу є комплекс текстів, зв'язаних з парламентськими виборами чи виборами президента. Політичний наратив існує в конкретній політичній ситуації і характеризується тематичною єдністю, сукупністю головних героїв (політиків, партій), спільною канвою подій, локалізацією у часі і просторі [там само].

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, при дискурсивному підході до дослідження політичної комунікації політичний текст вивчається з урахуванням конкретних умов його створення і функціонування. При цьому необхідно враховувати жанр тексту, авторство й адресованість тексту, а також мету автора, яка зумовлює вибір тактик і стратегій.

У сучасній політичній лінгвістиці широко залучається когнітивний підхід, який характеризується моделюванням когнітивної бази дискурсу. В рамках когнітивного підходу політична комунікація аналізується як ментальний феномен, а саме: вивчаються ментальні схеми учасників політичної комунікації; аналізуються ключові концепти політичного дискурсу, політичні стереотипи мовленнєвої поведінки, які є підґрунтям політичних переконань, упереджень і міфологем; досліджуються зумовлені ідеологією влади ментальні моделі, які визначають вербальну поведінку комунікантів: стратегії, тактики, мовленнєві ходи, риторичні прийоми, імплікації і пресупозиції, дискурсні топіки.

На сучасному етапі розвитку дискурс стає об'єктом нової парадигми лінгвістичного знання: когнітивно-дискурсивної. За когнітивно-дискурсивного підходу (когнітивно-комунікативного в термінології І.С. Шевченко) мовні явища (дискурс і текст у тому числі) аналізують з позицій виконання мовою двох її головних функцій – когнітивної і комунікативної, тобто досліджуються ментальні і комунікативні процеси. Саме тому дослідження політичного дискурсу як найвпливовішого і найпоширенішого у засобах масової інформації, аналіз лінгвістичних й екстралінгвістичних особливостей його утворення і функціонування стають пріоритетними. З огляду на це у нашому дослідженні використовується когнітивно-дискурсивний підхід до вивчення політичного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Будаев Э.В. Современная политическая лингвистика [Электронный ресурс] / Э.В. Будаев, А.П. Чудинов. – Режим доступа : <http://www.philology.ru/linguistics1/budaev-chudinov-06a.htm>
2. Демьянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В.З. Демьянков // Политическая наука. Политический дискурс : История и современные исследования. – М., 2002. – № 3. – С. 32-43.
3. Дискурс как когнитивно-коммуникативный феномен : Монография / Под общ. ред. И.С. Шевченко. – Харьков : Константа, 2005. – 356 с.
4. Зеленский В.В. Политическое как психологическое: когда карта становится территорией / В.В. Зеленский // Психология политики. Психологические и социальные идеи Карла Густава Юнга. – СПб. : Ювента, 1996. – С. 368-380.

5. Карасик В.И. О типах дискурса / В.И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: Сб. науч. тр. Волгоград : Перемена, 2000. – С. 5-20.
6. Методы анализа текста и дискурса / С. Тичер, М. Мейер, Р. Водак, Е. Бетгер. – Х. : Изд-во Гуманитарный Центр, 2009. – 356 с.
7. Михалева О.Л. Политический дискурс: способы реализации агональности [Электронный ресурс] / О.Л. Михалева. – Режим доступа : <http://rus-lang.isu.ru/education/discipline/philology/disrurs/material/material7/>
8. Паршина О.Н. Стратегии и тактики речевого поведения современной политической элиты России : дис. ... док. филолог. наук : 10.02.01 / Паршина Ольга Николаевна. – Саратов, 2005. – 325 с.
9. Серажим К.С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору (методологічний, прагматико-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду українського масовоінформаційного дискурсу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.01.08 “Журналістика” / К.С. Серажим – К., 2003. – 32 с.
10. Филинский А.А. Критический анализ политического дискурса предвыборных кампаний 1999-2000 гг. : дис. ... канд. филолог. наук : 10.02.19 / Филинский Алексей Анатольевич. – Тверь, 2002. – 163 с.
11. Фролова І.Є. Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі : монографія / І.Є. Фролова. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – 344 с.
12. Халатян А.Б. Предвыборный дискурс: жанровое своеобразие и специфика языкового воплощения (на материале текстов предвыборных кампаний 2008 года в России и США) : дис. ... канд. филолог. наук : 10.02.19 / Халатян Аижела Борисовна. – Ставрополь, 2011. – 267 с.
13. Чудинов А.П. Политическая лингвистика: Учеб. пособие / А.П. Чудинов. – Москва: Изд-ва «Флинта», «Наука», 2006. – 254 с.
14. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса : дис. ... док. филол. наук : 10.02.01, 10.02.19 / Шейгал Елена Иосифовна. – Волгоград, 2000. – 440 с.
15. Якобсон Р. Лингвистика и поэтика / Р. Якобсон // Структурализм : “за” и “против”. – М., 1975 – С. 193-230.
16. Critical Discourse Analysis. Theory and Interdisciplinarity / Ed. by G. Weiss and R. Wodak. – Palgrave Macmillan Ltd, 2003. – 321 p.
17. Denton, R.E., Jr. Political Communication in America / R.E. Denton, Jr., G.C. Woodward. – New York : Praeger, 1985. – 366 p.
18. Dijk T.A. van. Political discourse and Ideology / T.A.van Dijk // Anàlisi del discurs polític. – Barcelona : Universitat Pompeu Fabra. IULA, 2002. – P. 15-34.
19. Graber D. Political Languages / D. Graber // Handbook of Political Communication. – Beverly Hills, London : Sage Publications, 1981. – P. 195-224.
20. McNair B. An Introduction to Political Communication. – 5th ed. / B. McNair. – London : Routledge, 2011. – 247 p.
21. Politics as Text and Talk : Analytic Approaches to Political Discourse / Ed. by P. Chilton, Ch. Schäffner. – John Benjamins Publishing Company, 2006. – 246 p.

Билык О. Подходы к изучению политического дискурса.

Статья посвящена изучению политического дискурса как вида институционального общения. Рассматриваются системообразующие признаки и функции политического дискурса. Проанализированы основные подходы к изучению и определению политической коммуникации: дискурсивный подход нацелен на изучение каждого конкретного текста с учетом политической ситуации, целевых установок, политических взглядов и личностных качеств автора, а также роли, которую этот текст может играть в системе политических текстов и в политической жизни страны; когнитивный подход, который характеризуется моделированием когнитивной базы дискурса, и при котором политическая коммуникация анализируется как ментальный феномен; когнитивно-дискурсивный подход направлен на изучение ментальных и коммуникативных процессов политического дискурса, анализ лингвистических и экстралингвистических особенностей его создания и функционирования.

Ключевые слова: институциональный дискурс, политический дискурс, когнитивный подход, дискурсивный подход, когнитивно-дискурсивная парадигма.

Bilyk O. Approaches to the Study of Political Discourse.

The article deals with political discourse as a form of institutional discourse. Political discourse is characterized in terms of the intentions of its senders to influence the political environment and defined as purposeful communication about politics which includes all forms of communication undertaken by politicians and non-politicians for the purpose of achieving specific goals. Cognitive, discursive and cognitive-communicative approaches to the study of political discourse are considered: cognitively, political communication is viewed as a mental phenomenon that is the mental models of the participants of political

discourse are described, the key concepts are analyzed, and the mental models influenced by ideology are studied; a discursive approach aims at studying a political text under political circumstances, in its relations with other texts considering the goals, political views of the sender and the role of this text in the system of political texts or in the political functioning of the country. The cognitive and communicative functions of the language are considered under a cognitive-discursive approach that is mental and communicative processes are studied. The analysis of the linguistic and extralinguistic features of the formation and functioning of political discourse becomes priority.

Key words: *institutional discourse, political discourse, cognitive approach, discursive approach, cognitive-communicative paradigm.*

Марина Брик
(Вінниця)

УДК 811.111+81'42

ЛІНГВІСТИЧНІ ВТІЛЕННЯ СХІДНИХ МОТИВІВ У ЛІТЕРАТУРНОМУ ДІАЛОЗІ ПОВІСТІ А.С. БАЙЕТТ «ДЖИН У ПЛЯШЦІ ЗІ СКЛА «СОЛОВ'ІНЕ ОКО»

У статті розглянуто проблеми втілення та функціонування східних мотивів в літературному діалозі повісті британської письменниці-фольклористки А.С. Байетт. Особлива увага приділена вивченню впливу східних казкових традицій на сучасний англomовний твір малого епічного жанру. В статті проведено аналіз критичних видань, які присвячені творчості британської письменниці в контексті постмодерністської прози Великої Британії, з врахуванням ключових тем та проблем творчості А.С. Байетт. Визначено літературний жанр твору, продемонстрована оповідна техніка, яку використовує Байетт для побудови повісті. Представлена сюжетна орієнтація твору, розкрито зміст казкової стильової манери, виділено різновиди монтажних побудов та визначено їх мотивацію в ідейно-змістовій частині дискурсу. Окрім того, описані полістилїстичність та інтертекстуальність поезики жанру повісті А.С. Байетт. Детальний аналіз дискурсу та прийомів створення наративного тексту А.С. Байетт дозволив виділити ряд орієнтальних мотивів, які письменниця використовує в оповіданнях збірки «Джин у пляшці зі скла «Солов'їне око», серед них щільне місце займають предметні мотиви, які реалізується на рівні зображально-виражальних засобів.

Ключові слова: *постмодернізм, інтертекстуальність, метафоризація, мотив.*

Постановка наукової проблеми. Кінець XVIII - початок XIX століття ознаменувався «східним бумом» в європейській культурі, в результаті якого «східний стиль, що виражає східний світогляд, «душу Сходу», з багатьох причин став відігравати надзвичайно важливу роль [4, с. 10]. Про це свідчить те, що протягом останніх років багато європейських авторів звернулися до використання східної тематики та образності при написанні своїх творів.

Східна традиція дає про себе знати не тільки у творчості письменників, предки яких були іммігрантами з різних держав Сходу, але і власне європейських авторів, до числа яких належить і А.С. Байетт. Повість «Джин у пляшці зі скла «Солов'їне око» А.С. Байетт представляє інтерес для дослідження орієнтальних мотивів в західній літературі. Твір, який включено до збірки під тією ж назвою («The Djinn in the Nightingale's Eye», 1994), ґрунтується на мотивах чарівних народних казок східного фольклору (в першу чергу, казок циклу «Тисячі і однієї ночі»). Він зберігає структуру чарівної казки, створює замкнутий чарівний світ зі своїм часом. Цей твір написаний описовою мовою, поетичним стилем, з'являються символи, художні прийоми, ремінісценції, що не властиві жанру народної казки. Авторське ставлення до традиційних схем проявляється в іронічному тоні, підкреслюється стилізація казкової форми для спостереження над характером людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що масштабні монографічні дослідження творчості А.С. Байетт на даний момент проводилися лише в зарубіжному літературознавстві (С. Уолхед, А. Альфер, Ф. Александер, Дж. Кемпбелл, К. Келі, Р. Тодд, О. Кен'он). У вітчизняному літературознавстві про творчість А.С. Байетт досі виходили лише статті і тези в колективних збірниках. Серед досліджень, присвячених творчості А.С. Байетт, можна відзначити роботи Е.М. Циглер, Я.Ю. Муратової, Н.А. Соловйової, Л.П. Ржанської,